

Ympäristöministeriö

Saariistoasiain neuvottelukunnan lausunto luonnokseen hallituksen esitykseksi laiksi eräiden kuntien yhteistyöstä merialueen suurten alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen jälkitorjunnan järjestämisessä sekä laiksi pelastuslain 111 a §:n muuttamisesta (Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/22156/2020)

Uudessa laissa säädettäisiin rannikkokuntien yhteistyöstä ja varautumisesta pelastuslain 111 a §:ssä tarkoitetun jälkitorjunnan järjestämisessä, kun kyseessä on merialueella tapahtuva suuri alusöljy- tai aluskemikaalivahinko, josta aiheutuu vakavaa vaaraa tai haittaa ympäristölle tai ihmisten terveydelle. Rannikkokunnat vastaisivat suurten alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen jälkitorjunnan järjestämisestä ja siihen varautumisesta kolmella yhteistyöalueella. Eteläiseen yhteistyöalueeseen kuuluisi Uudenmaan ja Kymenlaakson maakunnan rannikkokunnat. Läntiseen yhteistyöalueeseen kuuluisi Varsinais-Suomen, Satakunnan ja Pohjanmaan maakunnan rannikkokunnat, ja Pohjoiseen yhteistyöalueeseen kuuluisi Keski-Pohjanmaan, Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin maakunnan rannikkokunnat. Lisäksi yhteistyöalueiden olisi laadittava varautumissuunnitelmat merialueen suurten alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen jälkitorjunnan järjestämiseksi.

Pelastuslain 111 a §:ää esitetään muutettavaksi siten, että siihen sisällytettäisiin ympäristölle tai ihmisten terveydelle vakavaa vaaraa tai haittaa aiheuttavien aluskemikaalivahinkojen jälkitorjunnan järjestämisvelvoitetta koskevat säännökset.

Esityksen tavoitteena on parantaa rannikkokuntien edellytyksiä jälkitorjunnan järjestämisessä sekä vahvistaa rannikkokuntien välistä yhteistyötä laajamittaisissa ja vakavissa alusöljy- ja aluskemikaalivahinkotilanteissa. Lisäksi esityksellä pyritään kehittämään rannikkokuntien jälkitorjuntaan varautumista säätämällä velvoite varautumissuunnitelman laatimisesta.

Esityksen tarkoituksena on myös varmistaa, että merellisten ympäristövahinkojen jälkitorjuntaa koskeva sääntely on yhtenäistä ja kattaa sekä öljytuotteista että muista haitallisista aineista johtuvat vahingot.

Saariistoasiain neuvottelukunta kiittää lausumismahdollisuudesta. Lausunto on jäsenretty lausuntopalvelussa olevan rakenteen mukaisesti.

Yhteenvedo kommentteista hallituksen esitysluonnoksesta lausuntokoosteen laatimista varten

Neuvottelukunta pitää lähtökohtaisesti tarpeellisena merialueen suurten alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen jälkitorjuntaan varautumisen vahvistamista ja kuntien välisen alueellisen yhteistyön kehittämistä varautumisessa. Neuvottelukunta pitää kannatettavana selkeää sääntelyä jälkitorjunnan järjestämisestä.

Neuvottelukunta suhtautuu kuitenkin kriittisesti lakiesityksen vaikutuksiin ja yhtyy usean kunnan (mm. Kemiönsaari, Maalahti, Parainen) lausunnoissaan nostamiin näkökulmiin.

Lakiesitys nykyisessä muodossaan toisi kunnille merkittäviä uusia lakisäätteisiä tehtäviä ilman niihin liittyviä resursseja ja rahoitusta. Neuvottelukunta nostaa esille huolen kuntien kaluston, henkilöstön ja osaamisen riittävydestä suurten merellä tapahtuvien öljy-

ja kemikaalivahinkojen jälkitorjuntaan. Esityksessä valtion rahoitus kohdistuu pääosin varautumissuunnitelmien laatimiseen ja päivittämiseen, mutta ei rannikkokuntien torjuntavalmiuden ylläpitämiseen, kuten henkilöstöön, osaamiseen, välineisiin ja kalustoon. Merialueen suuronnettomuuksien jälkitorjuntakustannukset voivat olla mittaluokaltaan merkittäviä. Neuvottelukunta nostaa esille myös huolen siitä, että kunnilla ei ole juuri-kaan öljy- ja kemikaalivahinkojen jälkitorjuntaan tarvittavaa osaamista tai kalustoa.

Neuvottelukunta katsookin, että valtiolla tulisi olla ensisijainen vastuu suurten merellä tapahtuvien öljy- ja kemikaalivahinkojen jälkitorjunnan järjestämisestä sekä tätä koskevan valmiuden ylläpitämisestä. Kuntien roolin tulisi olla tukea antava ja perustua käytettävissä oleviin resursseihin ja osaamiseen.

Kommentit jälki-lain 1 §:stä ja sen perusteluista

Lain tarkoituksena on edistää rannikkokuntien välistä yhteistyötä säätämällä rannikkokuntien yhteistyövelvoitteesta jälkitorjunnan järjestämisessä merialueen suurissa alusöljy- ja aluskemikaalivahingoissa. Lisäksi lain tarkoituksena olisi myös kehittää rannikkokuntien mahdollisuuksia ennalta varautua suurten alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen jälkitorjuntaan.

Neuvottelukunta pitää lähtökohtaisesti tarpeellisena ja myönteisenä merialueen suurten alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen jälkitorjuntaan varautumisen vahvistamista ja kuntien välisen alueellisen yhteistyön kehittämistä varautumisessa. Neuvottelukunta pitää kannatettavana selkeää sääntelyä jälkitorjunnan järjestämisestä. Neuvottelukunta kuitenkin näkee, että valtiolla tulisi olla ensisijainen vastuu jälkitorjunnasta. Kuntien roolin tulisi olla tukea antava ja perustua käytettävissä oleviin resursseihin.

Kommentit jälki-lain 2 §:stä ja sen perusteluista

Ei kommentoitavaa.

Kommentit jälki-lain 3 §:stä ja sen perusteluista

Lakiesityksen mukaan jälkitorjunta ja valmius järjestetään kolmen yhteistyöalueen puitteissa. Eteläiseen yhteistyöalueeseen kuuluvat Uudenmaan ja Kymenlaakson maakuntien rannikkokunnat. Läntiseen yhteistyöalueeseen kuuluvat Varsinais-Suomen, Satakunnan ja Pohjanmaan maakuntien rannikkokunnat. Pohjoiseen yhteistyöalueeseen kuuluvat Keski-Pohjanmaan, Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin maakuntien rannikkokunnat.

Neuvottelukunta näkee, että yhteistyöaluejako on lähtökohtaisesti hyvä, mutta yhteistyöaluejaon tulee mahdollistaa jälkitorjunnan yhteensovittaminen yli alueellisten rajojen, mikäli tämä on tarpeellista riittävän osaamisen ja toimivien prosessien turvaamiseksi.

Kommentit jälki-lain 4 §:stä ja sen perusteluista

Säännöksessä säädettäisiin yhteistyöalueen velvollisuudesta varautua merialueen suurten alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen jälkitorjunnan järjestämiseen. Varautuminen toteutettaisiin laatimalla varautumissuunnitelma sekä toteuttamalla muita tarvittavia toimenpiteitä, kuten koulutusta, harjoituksia, voimavarojen koordinoitua sekä yhteistyöalueen resurssikartoituksia, joiden avulla voitaisiin selvittää esimerkiksi kaluston, henkilöstön tai asiantuntemuksen saatavuutta.

Neuvottelukunta huomauttaa, että lakiesitys nykyisessä muodossaan toisi kunnille merkittäviä uusia lakisääteisiä tehtäviä ilman niihin liittyviä resursseja ja rahoitusta. Neuvottelukunta nostaa esille huolen kuntien kaluston, henkilöstön ja osaamisen riittävyydestä suurten merellä tapahtuvien öljy- ja kemikaalivahinkojen jälkitorjuntaan. Esityksessä valtion rahoitus kohdistuu pääosin varautumissuunnitelmien laatimiseen ja päivittämiseen, mutta ei rannikkokuntien torjuntavalmiuden ylläpitämiseen, kuten henkilöstöön, osaamiseen, välineisiin ja kalustoon. Merialueen suuronnettomuuksien jälkitorjuntakustannukset voivat olla mittaluokaltaan merkittäviä.

Kommentit jälki-lain 5 §:stä ja sen perusteluista

Pykälässä säädettäisiin varautumissuunnitelman sisällöstä, varautumissuunnitelman laatimismenettelystä sekä siihen liittyvästä rahoituksesta.

Neuvottelukunta huomauttaa, että mikäli kuntien tehtäviin lisättäisiin varautumissuunnitelman laatiminen, on tärkeää, että siihen osoitetaan riittävät resurssit.

Kommenttine pelastuslain 111 a §:n muutoksesta ja sen perusteluista

Ei kommentoitavaa.

Kommenttine varautumissuunnitelmien laatimiseen liittyvästä rahoituksesta

Neuvottelukunta huomauttaa, että mikäli kuntien tehtäviin lisättäisiin varautumissuunnitelman laatiminen, on tärkeää, että siihen osoitetaan riittävät resurssit.

Muut huomionne esityksestä

Neuvottelukunta pitää hyvänä, että esityksessä ehdotetaan valtion rahoitusta varautumissuunnitelmien laatimiseen ja päivittämiseen. Neuvottelukunta kuitenkin huomauttaa, että osaamisen ja resurssien riittävyys tulisi varmistaa myös jälkitorjuntavalmiuden ylläpitämisessä ja jälkitorjunnassa. Jälkitorjuntakustannukset voivat olla mittaluokaltaan merkittäviä kuntien rannikkokuntien laajojen merialueiden, useiden saarien ja pitkän rannikon vuoksi. Kunnilla ei myöskään ole riittävästi asianmukaista öljy- ja kemikaalivahinkojen jälkitorjuntaan tarvittavaa osaamista tai kalustoa.

Saaristoasiain neuvottelukunta

Puheenjohtaja, kansanedustaja

Sandra Bergqvist

Pääsihteeri

Elina Auri

Saariasiain neuvottelukunta
Skärgårdsdelegationen

Tiedoksi:

Saariasiain neuvottelukunta
Kansliapäällikkö Pekka Pesonen
Osastopäällikkö Minna-Mari Kaila
Yksikön päällikkö Sanna Sihvola